

In memoriam Szepesy László (1928–2019)

Szepesy László 2019. szeptember 2-án, életének kilencvenkettedik évében örökre eltávozott.

1928. április 15-én született Győrött. 1938 és 1942 között Kőszegen a Hunyadi Mátyás Alreáliskolai Nevelőintézet növendéke volt. 1942 őszén a soproni II. Rákóczi Ferenc Honvéd Gyalogsági Hadapródiskolába került. 1944 decemberében a hadapródiskolát kitelepítették Németországba, majd Szepesy László 1945 márciusában amerikai hadifogságba esett. A hadifogságból 1945 novemberében tért haza. 1946 júniusában érettségi vizsgát tett a győri Révai Miklós Gimnáziumban, és az év őszén beiratkozott a Budapesti Műszaki Egyetem vegyészmérnöki karára, ahol 1950 júliusában vegyészmérnöki oklevelet kapott. Egyetemi évei alatt, és később fiatal kutatóként is aktív sportoló volt. 1949-ben törvénytásban Magyarország főiskolai bajnoka lett.

1950 augusztusában lépett be a veszprémi Magyar Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézetbe, ahol éveken keresztül az acetilén és olefinek gyártási módszereinek vizsgálatával foglalkozott. Pályakezdeése egybeesett a gázkromatográfia megjelenésével, és már az 1950-es évek elején készülékeket épített a MÁFKI-ban. Az analitikai rendszerek mellett preparatív gázkromatográfok építését is megvalósította.

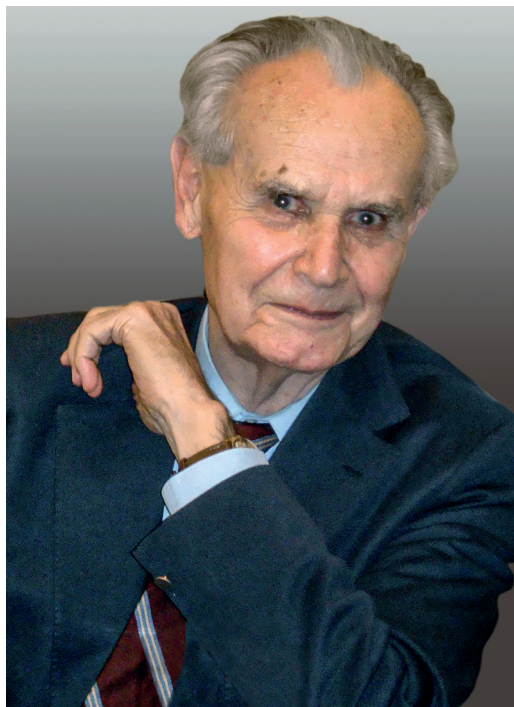
Gázkromatográfia című könyve 1963-ban jelent meg, és gyorsan a terület legfontosabb szakkönyvévé vált. A könyv bővített kiadása 1970-ben angolul is megjelent. Az angol változat is nagyon népszerű lett Európaszerte, többször is kiadták. 1964-ben az *Ipari adszorpciós kromatográfia* című könyvében foglalta össze a kromatográfia preparatív és folyamatellenőrző célból történő üzemi megvalósításának elveit és gyakorlatát.

1977 novemberétől tudományos tanácsadóként a Budapesti Műszaki Egyetem Kémiai Technológia Tanszékén dolgozott, és az elválasztástechnikai csoport munkáját irányította. A nagyhatékonyságú folyadékkromatográfia (HPLC) megjelenése után meghatározó eredményeket ért el a HPLC analitikai és preparatív alkalmazása területén.

Évtizedeken keresztül rendkívül jelentős tudományszervezési feladatokat látott el. Harminckett évén keresztül a Magyar Kémikusok Egyesülete Gázkromatográfiai, majd Kromatográfiai munkabizottságának elnöke volt, szervezte és irányította a hazai kromatográfiai szakmát. 1970-től 29 évén keresztül a Magyar Tudományos Akadémia Analitikai Kémiai Bizottságának tagjaként és a Kromatográfiai Munkabizottság, majd az Elválasztástudományi Munkabizottság elnökeként tevékenykedett. Számos hazai és nemzetközi konferenciát szervezett. Részt vett a *Chromatographia* folyóirat 1968-as indításában, majd annak regionális szerkesztőjeként tevékenykedett.

Eredményeinek, publikációinak, nemzetközi elismertségének köszönhetően jelentős és meghatározó kapcsolatok alakultak ki a világ vezető intézményeivel, professzoraival, és ez hosszú időre meghatározta Magyarországot és a magyar kutatók részvételét a nemzetközi tudományos életben.

A hetvenes és nyolcvanas években a Scientific Exchange Agreement nemzetközi alapítvány magyar koordinátoraként megszervezte, hogy számos hazai kutató nyugat-európai ösztöndíj vagy konferenciárészvétel lehetőségéhez juthasson. Mai gondolkodásunkkal fel sem tudjuk már fogni, hogy tevékenységének a vasfüggönnyel kettéosztott Európában mekkora jelentősége volt a kromatográfia magyarországi fejlődésére. Az alapítvány lehetővé

tette elismert nyugati kutatók meghívását Magyarországra, illetve Szepesy László szerteágazó nemzetközi kapcsolata révén az alapítvány támogatásával 62 fiatal magyar kutató vehetett részt nyugat-európai konferenciákon vagy hosszabb tanulmányutakon.

A hetvenes és nyolcvanas években a magyar kromatográfusok híre legendás volt. Ekkor jelent meg a köztudatban a „magyar maffia” – elegánsabban ötösfogat elnevezés. Szepesy László ennek a híres ötfős magyar társaságnak az egyetlen Magyarországon élő kutatója volt, és a többiekhez képest összehasonlíthatatlanul nehéz helyzetben dolgozott és ért el fontos eredményeket. A méltán híres magyar maffiát Szepesy László mellett Etre László, Halász István, Horváth Csaba és sz. Kovács Ervin alkotta.

Tudományos tevékenységéről összesen 8 könyv és monográfia, illetve 182 szakmai közlemény jelent meg nemzetközi és hazai folyóiratokban, ezenkívül 29 szabadalom társszerzője volt. 1960-ban elnyerte a kémiai tudományok kandidátusa fokozatot. 1961-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen műszaki doktorrá avatták. 1980-ban megszerezte a kémiai tudomány doktora fokozatot. Az egyetemi oktatásban végzett munkájáért a művelődésügyi miniszter 1964-ben a címzetes egyetemi docens, 1982-ben a címzetes egyetemi tanár címet adományozta részére.

1996-ban részt vett a Magyar Elválasztástudományi Társaság megalapításában, melynek örökös tiszteletbeli elnökévé választották. Tudományos és tudományszervező munkájáért több hazai és külföldi kitüntetésben részesült. Ezek között a legfontosabbak a Cvet Kromatográfiai Emlékérem (1979 és 1993), a Bruckner Győző-díj (2000), az MTA Eötvös-koszorú (2009) és a Magyar Elválasztástudományi Társaság Halász Medal Award kitüntetése (2009). 2000-ben aranydiplomát, 2010-ben gyémántdiplomát, 2015-ben vasdiplomát kapott.

Rendkívül gazdag életútja volt. Aktív évei után is köztünk volt, mindig ellátott bennünket tanácsaival, és ha kellett, aggódott, hogyan alakul az elválasztástudomány jövője. Annak a nagy generációnak az egyik utolsó tagjaként távozott el, amely a gázkromatográfia és a nagyhatékonyságú folyadékkromatográfia úttörője volt. Halálával súlyos veszteség érte a magyar analitikustársadalmat. Emlékét tisztelettel megőrizzük.

Felinger Attila